

RUOTSIN PANIMONOMISTAJIEN YHDISTYS: ”NYKYINEN ALKOHOLITUTKIMUS YKSIPUOLISTA”

Ruotsin panimonomistajien yhdistys perustettiin vuonna 1885. Raittiusliike oli vuoden 1884 vaaleissa saanut useita edustajia valtiopäiville. Nämä olivat saaneet läpi esityksen, joka tiukentaisi sekä oluen että viinin myyntiä koskevaa lainsäädäntöä. Panimonomistajat huolestuivat ja päättivät järjestäytyä yhdistykseksi. Jo kahden päivän kuluttua panimonomistajien yhdistyksen ensimmäisestä kokouksesta sen johto oli saanut valmiiksi kirjelmän ja jättänyt sen ensimmäisen kamarin tilapäiselle valiokunnalle nro 2, joka käsitteli asiaa. Kirjelmässä korostettiin, että mallasjuomia, erotukseksi viineistä, ei pitäisi luokitella pühdyttävien juomiin kuuluviksi, koska alkoholi-pitoisuus oli niin alhainen. Perustelujen tukena oli taulukko eri juomien keskimääräisistä alkoholipitoisuuksista. Kokeet oli suorittanut insinööri Werner Cronqvist laboratoriossaan.

Panimonomistajien yhdistys oli tällä kertaa menestyksekkäs. Sen linjaa noudattaen valiokunta, samoin kuin hallitus, asettui valtiopäivien enemmistöä

vastaan. Rajoitukset tulivat koskemaan ainoastaan viinin myyntiä maaseudulla. (Lähteenä Ove Hamberg: Svensk bryggeriindustri 1885–1985. Stockholm 1985.)

Myös nykyään ovat alkoholipolitiikka ja nyt etupäässä alkoholiverot panimonomistajien yhdistyksen kannalta tärkeimpiä asioita. Pyritään vaikuttamaan poliittikkoihin, yleiseen mielipiteeseen ja päätöksentekijöihin, kansallisesti ja kansainvälisesti. Osana tätä toimintaa oli rahoittaa ja levittää Thomas Kolkin tilastoimatonta kulutusta koskevaa tutkimusta, joka olisi perusteena Ruotsin rajoittavaa järjestelmää ja korkeita alkoholiveroja vastaan.

Tavoitteet ja keinot eivät tunnu muuttuneen kovinkaan paljon 109 vuodessa. Mutta ehkä tulossa on uusi tekijä: tutkimus?

Ainakin EU:ssa on ilmeistä, että alkoholiteollisuus on tehostanut osallistumistaan alkoholitutkimukseen osana alkoholipoliittista toimintaa. Amsterdamin ryhmän raportti on yksi osoitus siitä.

Onko Ruotsin panimo-teollisuus kiinnostunut tu-

kemaan tai suorittamaan tutkimusta? Tämän selvittämiseksi Nordisk alkoholtidskrift (NAT) tapasi helmikuussa Ruotsin panimonomistajien yhdistyksen tiedotusjohtajan Bertil Swartzin. Keskustelu liikkui teollisuudessa ja tutkimuksessa, mutta tahtoi koko ajan liukua suoranaisemmin alkoholipoliittisiin kysymyksiin.

Onko sinulla, Bertil Swartz, sellainen tunne, että teollisuus tulee saamaan suuremman roolin tulevaisuuden alkoholitutkimuksessa?

– Kansainvälisesti katsoen teollisuus tulee saamaan aktiivisemman roolin. Ruotsissa meillä ei nyt ole tutkimusta koskevia pyrkimyksiä. Joku-nen vuosi sitten esitimme perustettavaksi kaksi rahastoa, tutkimukselle ja valistukselle, kun virvoitusjuomavero poistettiin. Mutta koska rahastoon säästäminen tai sen hoito eivät olisi olleet verottomia, alensimme sen sijaan virvoitusjuomien hintoja.

– Nyt koko tilanne on toinen. Ruotsi hakee EU:n jäsenyyttä ja meistä tulee tavallaan kehitysmästä tässä yhteydessä. Meidän on muutettava toimintam-

Kuva: Lasse Persson

me painopisteitä ja työskenneltävä siten, että ala selviää hengissä hintakilpailussa. Olutverojen alentaminen on nyt tärkein kysymyksemme. Joten tutkimukseen osallistuminen ei ole kaikkein ajankohdaisain.

Millaista tutkimusta olitte ajatelleet tukea suunnitellianne mainitsemiä rahastoja?

– Tiedotusvälineissä levitettiin väärää käsitystä, jonka mukaan olisimme ilman ehtoja antaneet 50 miljoonaa Kansanterveysinstituutin käyttöön. Sitä vastoin olisimme olleet halukkaita osallistumaan yhteisiin projekteihin sen kanssa.

– Olimme suunnitelleet, että rahoja olisi hoitanut tutkimusneuvosto, jossa ala olisi ollut vähemmistönä. Neuvosto olisi

jakanut varoja panimonomistajien yhdistyksen johdon suuntaviivojen mukaisesti.

– Olimme ja olemme etupäässä kiinnostuneita sellaisesta tutkimuksesta, joka laajentaisi nyt niin yksipuolista keskittymistä kokonaiskultusmalliin. On muunlaista tutkimusta, jota mielestämme enemmän tai vähemmän harkitusti pidetään salassa ihmisiltä. Jo tällaisen tutkimuksen kartoitus olisi tärkeää.

Mitä siis erityisesti ajattel?

– On monia tutkijoita, jotka ovat hankalia nykyisen järjestelmän kannalta. Mm. niitä, jotka tutkivat alkoholin hyviä vaikutuksia. Amsterdamin ryhmän raportti on esimerkki siitä, että sellaista tutkimusta on yllin kyllin.

– Panimonomistajien yhdistys ei usko kokonaiskultusmalliin. Jos se pitää paikkansa, meidän voisimme yhtä hyvin lopettaa toimintamme. Teoria toimii mielestämme paperilla mutta ei käytännössä.

– Asettaisimme etusijalle tutkimuksen, joka selvittäisi, minkätyyppinen kulutus on yhteydessä haittavaikutuksiin. Voisiko esim. olla niin, että viinalla on voimakkaampi yhteys haittavaikutuksiin, kun taas jonkin muun alkoholin, esim. oluen, kulutuksella ei ole yhteyttä haittoihin?

– Teettäisimme myös alkoholityypityksen, jakaisimme kuluttajat eri ryhmiin heidän kulutusmallinsa perusteella. Meillä on jo aineistoa, jota voitaisiin käyttää sellaisen tyypityksen pohjana. Sitten panostaisimme siihen ryhmään, jonka kulutus on suuri ja jossa samanaikaisesti esiintyy riskikäyttäytymistä, ja yrittäisimme

tavoittaa siihen kuuluvat. Tämä merkitsee panostamista tiedotustutkimukseen, joka tällä hetkellä on kehittymätöntä.

– Mitä kehossa tapahtuu alkoholia juotaessa, on mieles-täni loppuun tutkittu. Sen si-jaan eivät alkoholin sosiaaliset vaikutukset.

Mistä syystä teollisuus on kiinnostunut tutkimukses-ta?

– Jos osallistumme vakavas-ti tutkimukseen, meistä tulee salonkikelpoisia. Emme halua alistua, kuten olemme aikai-semmin tehneet. Sitä vastoin haluamme käydä vallanpitä-jien kanssa rakentavaa kes-kustelua. Aikaisemmin esi-merkiksi pidimme, keskiolut-keskustelun yhteydessä, kiinni siitä, ettei keskioluesta tule humalaan. Nyt sanomme, että kyllä olutta voi käyttää väärin ja että se ei edistä liiketoi-miamme, siispä haluamme vastustaa väärinkäyttöä.

– Myös teoissa olemme osoittaneet salonkikelpoisuu-temme. Osoituksena tästä on se, että kuluttajavirasto on pyy-tänyt meitä tutkimaan alamme mainontaa ja raivaamaan sitä ravintolamarkkinoinnin vii-dakkoa.

– EU:ssa ollaan kiinnostu-neita kokemuksistamme. Voin sanoa, että olemme ETA-mais-sa ainoat alkoholivalmistajat, jotka todella tietävät, mitä mer-kitsee se, ettei oteta vastuuta omasta tuotteesta. Panimon-omistajien asennoituminen keskiolutkysymykseen vuonna 1977 oli taktinen virhe. Vahin-gosta viisastuneina asenteem-me on nyt: Tietenkin pääpyrki-myksemme on edelleen myydä juomia ja tehdä siten rahaa. Mutta otamme vastuun tuottei-

den nurjista puolista ja kannatamme mieluummin hidasta hallittua kasvua kuin krapulaa aiheuttavaa räjähdystä.

Ettekö luule, että alkoholi-teollisuuden suorittama tutkimus voi aiheuttaa us-kottavuusongelmia kuten esimerkiksi tupakkateolli-suuden tekemä tutkimus?

– Meillä ei ole samoja ongel-mia kuin tupakkateollisuudel-la ja emmekä halua, että mei-dät yhdistetään siihen. Jos tu-pakkateollisuus haluaa tupa-kan rajakauppaa koskevan ky-symyksen mukaan kyselytutki-muksiimme, asia on OK, mutta sitä pitemmälle emme halua yhteistyössä mennä. Sitä vas-toin voin harkita liittoutumista Vin & Spritin kanssa yleensä kohtuullisen juomisen edistä-miseksi.

– Alkoholi- ja tupakkateolli-suudella ei ole terveyttä koske-via vertailukelpoisia ongelmia. Väittäisin, että alkoholiteolli-suuden vastuu kuluttajista on suurempi kuin tupakkateolli-suuden. Tupakoida ei voi saa-matta haittoja. Vastuullinen tu-pakointi ei ole mahdollista. Sitä vastoin alkoholia voi juoda haittasta, mutta kohtuuton juo-minen on ehkä pahempi vaih-toehto kuin yksi savuke.

– Entisenä tupakoitsijana en luota tupakkateollisuuden ra-hoittamaan tutkimukseen. Mutta en ole sitä mieltä, että meitä kohtaisivat samanlaiset uskottavuusongelmat.

– Tutkijaa, joka väittää alko-holia vaarattomaksi, ei nyky-ään palkattaisi meille.

– Kaikessa tutkimuksessa on tietenkin kyse osapuolista. Poliittisia päätöksiä tehdään eri osapuolten kirjelmien poh-jalta. Mutta kun kyseessä on alkoholipolitiikka, vain yksi

osapuoli, raittiusintressi, on ol-lut hallitsevana.

– Uutta on nyt se, että todel-lisuus pakottaa nämä kaksi osapuolta toistensa käsivarsil-le.

– Tulevaisuudessa on yhä vaikeampi turvautua alkoholi-politiikassa saatavuuden rajoi-tuksiin. Silloin täytyy löytää muita toimivia keinoja.

– Minä uskon informaatioon. En ole yhtä mieltä niiden kans-sa, jotka sanovat informaation voiman olevan rajallinen. Ku-vaa apuna käyttäen haluan sa-noa, että EU:sta seuraa jotakin sellaista, mitä Ruotsissa voisi verrata oikeanpuoleiseen lii-kenteeseen siirtymiseen alko-holipolitiikassa. Oikeanpuo-leiseen liikenteeseen siirtymi-sen hyvistä kokemuksista voi-daan ottaa kopioita, kun alko-holi tulee vapaammaksi. Käy-tän mielelläni Quebeciä esi-merkkinä: siellä opetetaan ny-kyään väestölle varhaisesta kouluiästä alkaen, miten alko-holia käytetään. Valistusta ra-hoittaa entinen alkoholimonopoli yhteistyössä lääkäriliiton kanssa.

Voitteko ajatella, että al-koholiteollisuus saa kantaa yhteiskunnallisen vastuun-sa alkoholihaitoista siten, että osa alkoholiverosta menee tutkimukseen?

– Se on mahdollista, mutta silloin meillä pitäisi olla paik-ka tai vaikutusvaltaa niiden joukossa, jotka päättävät tutki-muksen suuntaamisesta, jotta siitä ei tule yksipuolista.

Onko panimonomistajien yhdistys osallistunut mihin-kään kansainväliseen teol-lisuuden yhteistyöhön tut-kimuksen alalla?

– Olemme ulkojäseniä, il-man äänioikeutta, Confédérati-

on des Brasseurs du Marché Communissa, EU-maiden panimojärjestöjen liitossa, joka sijaitsee Brysselissä. Siellä ollaan hyvin kiinnostuneita Pohjolan tapahtumista, muun muassa tilastoimattomasta kulu-
tuksesta rajoitusten tuloksena.

Tässä se on ollut yhteistyössä kanssamme. Muutoin se ei oikeastaan harrasta tutkimusta.

– EU-panimot elävät toisenlaisessa poliittisessa ilmastossa ja pelkäävät ehkä pohjoismaisen tartunnan leviämistä. En ole huolissani meidän tule-

vaisuudestamme. Me saamme luultavasti vain lisää helpotuksia, kun taas Eurooppaan tulee mahdollisesti lisää rajoituksia.

HAASTATTELU: KERSTIN STENIUS
KÄÄNNÖS: ARJA AARNIO

RUOTSIN ALKOHOLIKOMITEAN MIETINNÖSTÄ

RUOTSIN ALKOHOLIPOLIITTISEN KOMISSION RAPORTTI

TOIMEKSIANTO

Ruotsin alkoholipoliittinen komissio asetettiin joulukuussa 1991 ja sille annettiin työskentelyaikaa vuoden 1993 loppuun asti. Komission tuli arvioida harjoitettua alkoholipoliittikkaa ja tehdä ehdotus tulevasta alkoholipoliittisesta strategiasta. Tulevaisuuden strategiaa laatiessaan komission tuli ottaa huomioon muun muassa Euroopan yhdentymiskehitys. Lisäksi komissiolle oli annettu erityistehtäviksi alkoholin väärinkäytöstä perheille aiheutuvien sosiaalisten ongelmien kartoittaminen ja katsauksen laatiminen alkoholin väärinkäyttäjien hoidosta.

Komission toimeksiannossa todettiin myös, että alkoholipoliittisen strategian tavoitteena tulee olla alkoholin kokonais-

kulutuksen vähentäminen ja alkoholin haittavaikutusten rajoittaminen. Lisäksi toimeksiannossa todettiin, että komission tulee pohtia, voitaisiinko joitakin voimassa olevia määräyksiä yksinkertaistaa tai poistaa kokonaan, samoin kuin sitä, tulisiko joitakin määräyksiä selventää tai tiukentaa; tämä läpikäynti tuli suorittaa pitäen silmällä alkoholipoliittisten toimenpiteiden mielekkyyttä ja alkoholipoliitiikan uskottavuutta. Raamit komission työlle olivat siten varsin selvät ja tiukat.

PERUSLINJAUS

Komissio luovutti mietintönsä ”Svensk alkoholpolitik – en strategi för framtiden” huhtikuussa 1994. Siinä komissio

toteaa, että alkoholipoliitiikan perustavoitteena tulee edelleenkin olla alkoholin käytön ja väärinkäytön rajoittaminen. Perustelu tälle linjaukselle on, että vaikka alkoholin kulutus on Ruotsissa kansainvälisesti katsottuna varsin alhaisella tasolla, aiheuttaa alkoholi silti Ruotsissa monia sosiaalisia, terveydellisiä, taloudellisia ja inhimillisiä ongelmia.

TILANNEANALYYSI

Komissio toteaa, että Euroopan yhdentyminen samoin kuin Ruotsin kotoinen kehitys vaikuttavat mahdollisuuksiin jatkaa tähän asti harjoitettua rajoitettavaa alkoholipoliittikkaa. Tilanteen analyysi johtaa päätelmään, että alkoholijuomien korkeita hintoja, alkoholimo-